

Cynnwys

Cywflwyniad	1
Crynodebau Achosion	
Dim tystiolaeth o dor-amod	4
Nid oes angen gweithredu	5
Cyfeiriwyd at bwyllgor safonau	7
Cyfeiriwyd a Banel Dyfarnu Cymru	8
Myw o Wybodaeth	9

Cywflwyniad

Profi Budd y Cyhoedd: Blwyddyn yn Ddiweddarach

Mae blwyddyn bellach wedi mynd heibio ers i mi gyhoeddi prawf newydd dau gam ar gyfer cwynion ynghylch y cod ymddygiad. Roedd hyn yn cynnwys Prawf Budd y Cyhoedd newydd a fyddai'n caniatáu i'm swyddfa ganolbwyntio ar y cwynion a'r achosion mwyaf difrifol o dorri cod ymddygiad yn ystod cyfnod o gynni parhaus; ymgais i ddefnyddio "synnwyr cyffredin er lles pawb".

Flwyddyn yn ddiweddarach, rwy'n teimlo'n falch iawn gwaethaf y nifer cynyddol o gwynion ynghylch y cod ymddygiad (274 - cynnydd o 19% o gymharu â 2014/15), cafodd 81% o gwynion eu cau ar ôl ystyriaeth gychwynnol, cynnydd o ganran y llynedd, sef 74%. Roedd y prawf budd y cyhoedd yn rhan bwysig o gau'r cwynion ar yr adeg benodol honno, ac mae'n bosib ei fod hefyd wedi cael effaith ar y lefelau uwch o roi terfyn ar achosion yn ystod y flwyddyn. Er bod y gyfran a oedd yn cael ei hymchwilio wedi gostwng o 14% i 10%, cafwyd cynnydd yn nifer yr achosion mwyaf difrifol a oedd yn cael eu cyfeirio at banel dyfarnu Cymru.

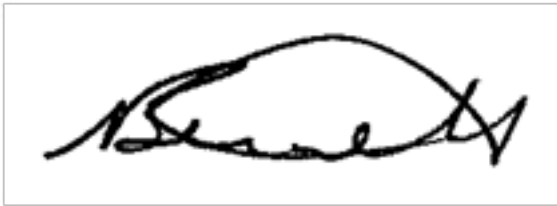
Canlyniad Cwyn	2015/16	2014/15
Wedi'i chau ar ôl ystyriaeth gychwynnol	213	178
Cwyn wedi'i thynnu'n ôl	15	7
Rhoddwyd y gorau i'r ymchwiliad	10	20
Ymchwiliad wedi'i gwblhau: Dim tystiolaeth o dorri'r cod	11	17
Ymchwiliad wedi'i gwblhau: Dim angen gweithredu	10	8
Ymchwiliad wedi'i gwblhau: Cyfeirio at y Pwyllgor Safonau	3	8
Ymchwiliad wedi'i gwblhau: Cyfeirio at y Panel Dyfarnu	3	1
Cyfanswm y Canlyniadau - cwynion ynghylch Cod Ymddygiad	265	239

Un o brif gymhellion cyflwyno prawf budd y cyhoedd oedd y nifer pryderus o gwynion gwamal neu flinderus yr oeddwn i'n eu derbyn am gynghorwyr cymuned neu dref. Er bod bron i 60% o'r cwynion ynghylch cod ymddygiad a ddaw i law yn dal i fod yn gwynion am gynghorwyr cymuned neu dref, rwy'n falch o ddweud mai, ar hyn o bryd, dim ond 7% o'r rhain (11 allan o 158) sydd wedi cael eu hymchwilio ers cyflwyno'r prawf. Unwaith eto, mae hyn yn dangos pa mor llwyddiannus yw'r prawf o ran hidlo cwynion dibwys.

Er gwaethaf y gostyngiad yn nifer y cwynion ynghylch y cod ymddygiad a gafodd eu hymchwilio, mae'n siomedig gweld cynnydd cyffredinol yn nifer y cwynion a ddaeth i law, yn arbennig gan fod trefn o ddatrys y mater yn lleol wedi'i gyflwyno yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf ar gyfer cynghorau sir, lle mae cwynion lefel isel cynghorydd yn erbyn cynghorydd yn cael eu cyfeirio at Swyddog Monitro'r awdurdod i ddechrau, yn hytrach nag ataf i. Yn sgil newidiadau diweddar i'r cod, sy'n ei gwneud yn ofynnol i aelodau roi gwybod am achosion posib o dorri'r cod i'r Swyddog Monitro'n unig, ac nid i mi, rwy'n ymwybodol o'r anawsterau posib a all godi wrth benderfynu a ddylid cyfeirio'r mater i gyfarfod datrys lleol neu i'm swyddfa i. Mae modd cyfeirio'r achosion mwyaf difrifol o dorri cod i'm swyddfa i yn uniongyrchol o hyd, oherwydd er fy mod yn dymuno lleihau nifer y cwynion lefel isel a ddaw i law yn y pen draw, rwyf hefyd am sicrhau bod y cwynion mwy difrifol yn cael ystyriaeth briodol.

Hefyd, hoffwn weld cynnydd eleni gyda chyfarfodydd datrys lleol yn cael eu hystyngiadau i gynghorau tref/cymuned, er enghraifft, drwy ddefnyddio arbenigedd pwyllgorau safonau i roi sylw i faterion lleol ar lefel lleol. Byddaf yn parhau i fonitro effaith prawf budd y cyhoedd ar gwynion yn ystod y flwyddyn nesaf.

Hefyd yn ystod y flwyddyn, rwy'n gobeithio y byddwn yn gallu diweddarau deddfwriaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, er mwyn i ni allu cyfrannu mwy at yr agenda gwella gwasanaethau cyhoeddus drwy gyfrwng rhagor o bwerau ar gyfer dylunio'r system gwynion, data agored ac ymchwiliadau systemig, a hynny wrth barhau i ganolbwyntio ar gyfiawnder i achwynwyr unigol.

A handwritten signature in black ink, enclosed in a thin black rectangular border. The signature is cursive and appears to read 'Nick Bennett'.

Nick Bennett
Ombwdsmon

Crynodebau Achosion

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ystyried cwynion bod aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru wedi gweithredu'n groes i'r Cod Ymddygiad. Mae'r Ombwdsmon yn ymchwilio i gwynion o'r fath o dan ddarpariaethau Rhan III Deddf Llywodraeth Leol 2000 a'r Gorchmynion perthnasol a wneir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan y Ddeddf.

Pan fydd yr Ombwdsmon yn penderfynu y dylid ymchwilio i gŵyn, mae yna bedwar canfyddiad, sydd wedi'u nodi yn adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, y gall yr Ombwdsmon eu datgan:

- (a) nad oes tystiolaeth bod unrhyw achos o weithredu'n groes i god ymddygiad yr awdurdod;
- (b) nad oes angen cymryd unrhyw gamau mewn cysylltiad i'r materion a fu'n destun i'r ymchwiliad;
- (c) bod angen cyfeirio'r mater i swyddog monitro'r awdurdod, i'w ystyried gan y pwyllgor safonau;
- (d) bod angen cyfeirio'r mater i Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer dyfarniad gan dribiwnlys (mae hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Yn amgylchiadau (c) a (d) uchod, mae'n ofynnol i'r Ombwdsmon gyflwyno adroddiad am yr ymchwiliad i'r pwyllgor safonau neu dribiwnlys Panel Dyfarnu Cymru, yna byddant hwy'n ystyried y dystiolaeth a ganfuwyd gan yr Ombwdsmon, ynghyd ag unrhyw amddiffyniad a gyflwynir gan yr aelod dan sylw. Hwy hefyd fydd yn penderfynu a oes achos o weithredu'n groes i'r Cod ai peidio, ac os oes, pa gosb (os o gwbl) y dylid ei chyflwyno.

Mae'r Llyfr Achosion Cod Ymddygiad yn cynnwys crynodebau o'r adroddiadau hynny lle cafwyd un o'r canfyddiadau wedi'u gosod allan uchod. Er hynny, yn achos canfyddiadau (c) a (d), bydd y Coflyfr Cod Ymddygiad ond yn cynnwys crynodebau'r achosion hynny y mae gwrandawiaidau wedi'u cynnal gan y pwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru, a bod canlyniad y gwrandawriad hwnnw'n hysbys. Mae'r rhifyn hyn yn gorchuddio Hydref i Ragfyr 2015, ond hefyd yn cynnwys crynodebau achosion henach, ble mae grandawiaidau pwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru wedi ei gynnal yn ystod y cyfnod yma.

Dim tystiolaeth o dor-amod

Cyngor Cymuned Maenorbŷr – Datgelu a Chofrestru Buddiannau Cyfeirnod achos 201505041/2 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Chwefror 2016

Cwynodd Mr A fod dau aelod (“y Cynghorwyr”) o Gyngor Cymuned Maenorbŷr (“y Cyngor”) wedi torri’r Cod Ymddygiad drwy beidio â datgan buddiant wrth wneud sylwadau ar ei gais cynllunio i’r Cyngor. Dywedodd Mr A fod gan y Cynghorwyr fusnesau tebyg i’w fusnes ef, felly roedd ei gais yn cael effaith uniongyrchol ar eu lles ariannol.

Canfu’r Ombwdsmon fod buddiannau busnes y ddau Gynghorydd dan sylw yn sylweddol wahanol o ran graddfa a natur i fusnes Mr A. Felly ni fyddai aelod o’r cyhoedd, sy’n gwybod yr holl ffeithiau perthnasol, yn meddwl bod unrhyw fuddiant mor arwyddocaol y byddai’n debygol o lywio eu barn er budd y cyhoedd. Daeth i’r casgliad nad oedd tystiolaeth bod y Cynghorwyr wedi torri’r Cod Ymddygiad.

Nid oes angen gweithredu

**Cyngor Cymuned Trefeglwys – Datgelu a chofrestru buddiannau
Cyfeirnod achos 201503879 – cyhoeddwyd yr adroddiad fis Ionawr 2016**

Ymchwiliodd yr Ombwdsmon i gwyn fod aelod (“y Cynghorydd”) o Gyngor Cymuned Trefeglwys (“y Cyngor Cymuned”) wedi torri’r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig drwy fethu â datgelu buddiant rhagfarnus mewn cais cynllunio a oedd yn cael ei drafod gan y Cyngor. Honnwyd y dylai’r Cynghorydd fod wedi datgelu buddiant a gadael yr ystafell pan oedd y mater yn cael ei drafod gan fod ei dir yn ffinio â’r datblygiad arfaethedig a’i fod wedi datgan yn ystod y cyfarfod ei fod yn bwriadu gwrthwynebu’r datblygiad.

Daeth yr Ombwdsmon i’r casgliad ei bod yn debygol fod gan y Cynghorydd fuddiant rhagfarnus yn y mater ac y gallai fod wedi torri’r Cod drwy beidio â datgelu’r buddiant hwnnw a gadael yr ystafell. Fodd bynnag, roedd yr Ombwdsmon o’r farn nad oedd er lles y cyhoedd i ymchwilio ymhellach am nad oedd yn ymddangos bod methiant y Cynghorydd i ddatgelu buddiant wedi effeithio ar benderfyniad y Cyngor Cymuned am nad oedd wedi penderfynu gwrthwynebu’r cais cynllunio. O ganlyniad, ni achoswyd niwed i’r ymgeisydd.

Canfu’r Ombwdsmon oedd nad oedd angen cymryd camau pellach mewn cysylltiad â’r materion yr ymchwiliwyd iddynt.

**Cyngor Tref Cei Conna – Gwrthrychedd a phriodoldeb
Cyfeirnod achos 201504305 – cyhoeddwyd yr adroddiad fis Chwefror 2016**

Ymchwiliodd yr Ombwdsmon i gwyn fod aelod (“y Cynghorydd”) o Gyngor Tref Cei Conna (“y Cyngor Tref”) wedi torri’r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau ar ôl iddo ddatgelu wrth drydar sut yr oedd Cynghorydd arall wedi pleidleisio yn ystod cyfarfod cyfrinachol o’r Cyngor Tref, a gynhaliwyd ar 20 Hydref 2015.

Canfu’r Ombwdsmon fod y Cynghorydd wedi datgelu gwybodaeth gyfrinachol; fodd bynnag, nid oedd yn achos digon difrifol o dorri’r Cod i fod er lles y cyhoedd i ymchwilio ymhellach gan fod yr wybodaeth yn wleidyddol ei natur ac nad oedd yn cael ei hystyried fel gwybodaeth sensitif. O gofio bod disgwyl i’r

penderfyniad gael ei gyhoeddi gan y Cyngor y diwrnod canlynol a bod yr wybodaeth a gyhoeddwyd gan y Cynghorydd yn gywir, nid oedd yr Ombwdsmon o'r farn bod y Cynghorydd wedi dwyn anfriad ar y Cyngor. Hefyd, gan nad oedd y sylwadau a wnaethpwyd yn arbennig o sarhaus, nid oedd yr Ombwdsmon wedi'i argyhoeddi fod gweithredoedd y Cynghorydd yn ddigon difrifol i gyfrif fel achos o dorri'r Cod Ymddygiad.

Canfu'r Ombwdsmon oedd nad oedd angen cymryd camau pellach mewn cysylltiad â'r materion yr ymchwiliwyd iddynt.

Cyngor Sir Fynwy – Gwrthrychedd a phriodoldeb

Cyfeirnod achos 201503259 – cyhoeddwyd yr adroddiad fis Mawrth 2016

Ymchwiliodd yr Ombwdsmon i gŵyn fod aelod ("y Cynghorydd") o Gyngor Sir Fynwy ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad. Roedd Mr X wedi gofyn i'r Cynghorydd gefnogi ei wrthwynebiad i gais cynllunio a bu'n bresennol mewn cyfarfod ag ef. Mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Cynllunio'n ddiweddarach, roedd y Cynghorydd wedi datgan buddiant personol yn y cais a gadawodd y cyfarfod. Cwynodd Mr X nad oedd y Cynghorydd wedi egluro ei buddiant personol wrtho a'i fod wedi'i adael heb gynrychiolaeth. Cafwyd tystiolaeth gan y Cyngor a chafodd y Cynghorydd ei gyfweld. Derbyniodd y Cynghorydd na ddylai fod wedi bod yn bresennol yn y cyfarfod â Mr X, oherwydd ei buddiant personol a rhagfarnus, ond dywedodd ei bod wedi gweithredu ar gyngor a gafwyd gan y Swyddog Monitro.

Canfu'r Ombwdsmon nad oedd y Cynghorydd wedi rhagweld y byddai angen iddi gynrychioli Mr X yn ddiweddarach ac roedd wedi gweithredu ar gyngor i fod yn bresennol yn y cyfarfod. Nid oedd wedi camddefnyddio'i swydd i amddifadu Mr X o gynrychiolaeth. Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad fod buddiant personol y Cynghorydd wedi codi cyn ei chyfarfod â Mr X, ac na ddylai fod wedi bod yn bresennol.

Canfu'r Ombwdsmon y gallai'r Cynghorydd fod wedi torri'r Cod ond penderfynwyd nad oedd er lles y cyhoedd i gymryd camau pellach yn ei herbyn.

Cyfeiriwyd at y Pwyllgor Safonau

Cyngor Cymuned Dinas Powys – Datgelu a chofrestru buddiant Cyfeirnod achos 201403562 – Mai 2015

Cafwyd cwyn fod aelod (“y Cynghorydd”) o Gyngor Cymuned Dinas Powys (“y Cyngor Cymuned”) wedi gweithredu Llety Cŵn “yn anghyfreithlon” yn ei gartref.

Honnyd hefyd nad oedd y Cynghorydd wedi datgan buddiant yn ystod cyfarfod o Is-bwyllgor Cyngor Cymuned. Mewn cwyn ar wahân, honnyd fod y Cynghorydd wedi lobio aelodau o is-bwyllgor cynllunio'r Cyngor Cymuned cyn iddynt drafod ei gais cynllunio am y Llety Cŵn.

Cafodd yr Ombwdsmon dystiolaeth gan y Cyngor Cymuned a chan Gyngor Bro Morgannwg. Cyflwynodd y Cynghorydd ddatganiadau ysgrifenedig a chafod ei gyfweld yn ffurfiol. Roedd yr Ombwdsmon o'r farn bod y dystiolaeth yn awgrymu bod y Cod wedi'i dorri a chyfeiriodd y mater at Bwyllgor Safonau Cyngor Bro Morgannwg.

Daeth y Pwyllgor Safonau i'r casgliad fod y Cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad a phenderfynodd y dylai gael ei wahardd am gyfnod o fis.

Gellir gweld penderfyniad y Pwyllgor Safonau [yma](#).

Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru

Cyngor Cymuned Magwyr a Gwyndy – Datgelu a chofrestru buddiannau
Cyfeirnod achos 201403838 – cyhoeddwyd yr adroddiad fis Hydref 2015.

Cafwyd cwyn nad oedd aelod (“y Cynghorydd”) mewn cyfarfod o Gyngor Cymuned Magwyr a Gwyndy ar 7 Ebrill 2014 wedi datgan buddiant na gadael y cyfarfod tra’r oedd pecyn cydnabyddiaeth ariannol y Clerc yn cael ei drafod. Roedd perthynas rhwng y Cynghorydd a’r Clerc a phriododd y ddau’n ddiweddarach ar 4 Hydref 2014.

Roedd yr Ombwdsmon o’r farn bod y dystiolaeth yn awgrymu bod y cod wedi’i dorri a chyfeiriwyd yr ymchwiliad at Banel Dyfarnu Cymru i’w ddyfarnu gan dribiwnlys. Daeth y tribiwnlys i’r casgliad bod y Cynghorydd wedi torri’r Cod Ymddygiad ac fe’i gohiriwyd am dri mis.

Gellir gweld penderfyniad y Panel Dyfarnu [yma](#).

Mwy o wybodaeth

Rydym yn gwerthfawrogi unrhyw sylwadau neu adborth sydd gennych chi am Coflyfr y Cod Ymddygiad. Yn ogystal, byddem yn fodlon ateb unrhyw ymholiadau sydd gennych ynghylch ei gynnwys. Mae modd anfon unrhyw ohebiaeth o'r fath mewn neges e-bost at Matthew.Aplin@ombudsman-wales.org.uk neu Lucy.Geen@ombudsman-wales.org.uk, neu i'r cyfeiriad canlynol:

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
1 Ffordd yr Hen Gae
Pencoed
CF35 5LJ

Ffôn 01656 644200
Ffacs 01656 641199

e-bost holwch@ombwdsmon-cymru.org.uk (ymholiadau cyffredinol)

Dilynwch ni ar Twitter: [@OmbudsmanWales](https://twitter.com/OmbudsmanWales)

Ceir rhagor o wybodaeth am y gwasanaeth sy'n cael ei gynnig gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar ein gwefan www.ombwdsmon-cymru.org.uk